(5 pav.). Apie pastatų dydžius bus galima spręsti tik visiškai juos atidengus 2012 m.

Archeologinių tyrimų metu nustatyta, kad ariamoje piliakalnio gyvenvietės dalyje kultūrinis sluoksnis sparčiai nyksta, todėl būtina imtis visų įmanomų priemonių archeologinio kultūros paveldo naikinimui sustabdyti.

Tyrimų metu aptikti radiniai perduoti į MLIM.

The Settlement at the Foot of Opstainiai (Vilkyškiai) Hillfort

In 2010, a magnetometer survey was conducted in the ploughed area of the settlement at the foot of Opstainiai (Vilkyškiai) hillfort (W Lithuania) and three sites, i.e. suspected building sites, located. In 2011, at the site of one anomaly, area 4 (15 m^2) (Fig. 3) was excavated and a 60–120 cm thick cultural layer disturbed through ploughing that contained early – mid-1st-millennium finds, the majority hand built potsherds with smooth, rough, burnished, and pinched surfaces (Fig. 1) were discovered. Five pits, one of which (pit 1) was a former well (Fig. 2) were also found. Over 10 kg of pieces of charred clay daub with impressions of twigs, boards, and small diameter round timbers (Fig. 4) were discovered in area 4. On the basis of the investigation results it is possible to speculate that two sunken buildings (Fig. 5) had stood beside the well.

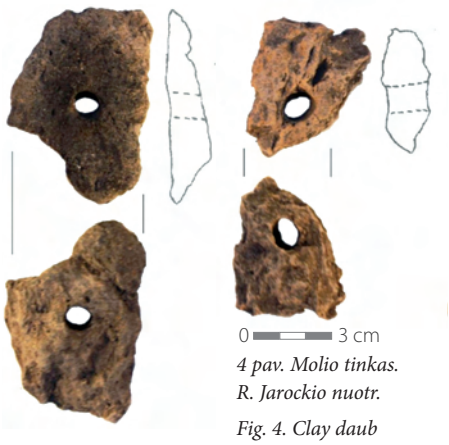

4 pav. Molio tinkas. R. Jarockio nuotr.

Fig. 4. Clay daub

Dovilė Baltramiejūnaitė

Tyrimai Kernavėje, kalvoje į vakarus nuo Pilies kalno piliakalnio

2011 m. buvo tęsiami archeologiniai tyrimai KKRD teritorijoje, į V nuo Pilies kalno piliakalnio esančios kalvos PV dalyje. Vieta tyrimams parinkta atsižvelgiant į KKRD direkcijos planus kalvoje įrengti muziejų po atviru dangumi bei siekiant patikrinti keletą

5 pav. Ploto 4 PV sienos pjūvis iš ŠV. D. Balso nuotr.

Fig. 5. The section of the SW wall of area 4 as seen from the NW.

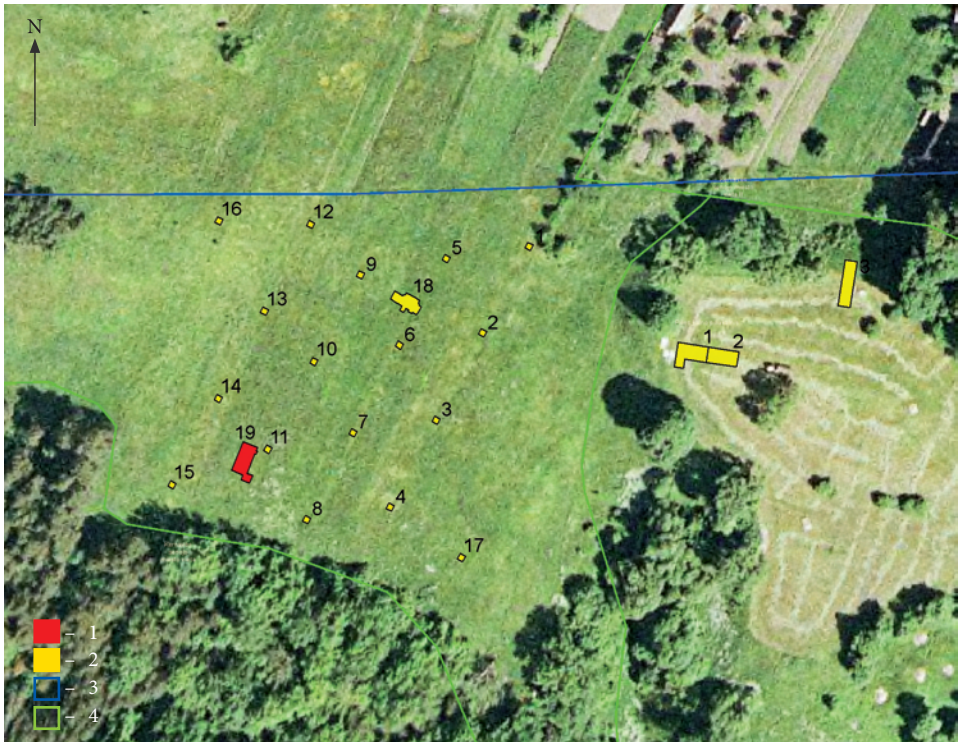

1 pav. Tyrinėtos vietovės situacinis planas:
1 – 2011 m. tyrinėtas plotas; 2 – ankstesnių metų perkasos; 3 – rezervato ribos; 4 – vertybių teritorijų ribos. D. Baltramiejūnaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the excavated area:
1 – the 2011 excavation area; 2 – earlier trenches;
3 – the boundaries of the reserve;
4 – the boundaries of the heritage site.

magnetinių anomalijų ir išsiaiškinti, kokio pobūdžio objektams būdingas atitinkamas signalas.

Archeologiniai tyrimai šioje vietoje atliekami jau ne pirmą kartą (1 pav.). 2007 m. G. Vėlius čia iškasė 17 2x2 m dydžio šurfų ir kai kuriuose jų rado viduramžiais datuojamų ūkinių duobių, pavienių radinių (*ATL 2007 metais,* Vilnius, 2008, p. 127). 2009 m. šioje kalvoje ištirta viena 41 m^2 dydžio perkasa. Joje kultūrinis sluoksnis neišlikęs, tačiau įžemyje aptikti 6 įgilinti objektai – 5 duobės ir stulpavietė. Juose aptikta tinko, puodų šukių, taip pat metalinių radinių: ylos, skiltuvas, apkalėlis, sidabrinis masyvus žiedas pinta priekine dalimi bei užkeistais galais ir kt. (*ATL 2009 metais,* Vilnius, 2010, p. 32–35). 2010 m. žvalgymus magnetometru kalvoje atliko Kylio universiteto (Vokietija) geofizikos specialistai. Magnetinės anomalijos fiksuotos visoje kalvoje. Kelios iš jų ir buvo patikrintos 2011 m. (2 pav.).

2011 m. ištirtas 57 m^2 plotas (5x10 m perkasa su išpjovomis PR sienelėje ir P kampe), esantis natūralioje pakilumoje, 140 m į V nuo

Pilies kalno piliakalnio V šlaito ir 80 m į P nuo rezervato ribos. Tęsiant 2007 ir 2009 m. tirtų plotų numeraciją, ši perkasa pavadinta *plotu 19*. Joje nukasus velėną bei dirvožemio sluoksnį, kuriame archeologinių radinių nerasta, atidengtas įžemis, kuriame aptikti 5 įgilinti objektai – ūkinės duobės bei 1 m skersmens į 2 dalis perskilęs akmuo. Duobėse aptikta perdegusių akmenų, tinko, žuvų, paukščių, gyvulių kaulų, apžiestos keramikos, taip pat akmens, metalo dirbinių. Ūkines duobes pagal juose rastus individualius radinius bei keramiką galima skirti XIII–XIV a.

Iš viso tyrinėtame plote surinkta daugiau kaip 28 kg įvairaus stambumo tinko gabalų. Kai kurie jų su ryškiais lentų, rąstų įspaudais, nulyginimo pirštais žymėmis. Tikėtina, jog molis galėjo būti naudojamas pastatų sienoms apdrėbti ar plyšiams užkaišyti, aslai išgrįsti. Tyrinėtame plote surinkti 137 apžiesti molinių puodų fragmentai. Jų gamybai naudotas molis liesintas smulkiomis ar vidutinio stambumo 1–3 cm skersmens grūsto granito ar smėlio priemaišomis, paviršiuje matomos apžiedimo žymės, kai kurių puodų paviršius puoštas horizontalių linijų, bangelių, rečiau – plačių įstrižų įkartų ornamentais (3 pav.).

Įgilintuose objektuose taip pat rasta akmens, kaulo, metalo dirbinių. Aptikti 2 raudono skalūno verpstukai (vienas sveikas, kito dalis). Tokie verpstukai, kurių pagrindinis gamybos centras buvo Voluinės miestas (šalia Ovručo skalūno klodų), dažniausiai sutinkami X–XIII a. rytų slavų ir kaimyninėse teritorijose. Taip pat rasti 2 smiltainio akmens galąstuvų fragmentai, kaulinis adiklis, vario lydinio apkalėlis – išgaubta skardelė su skylute kniedei, vario lydinio grandinėlės dalis, geležinė šarvų grandelė ir kt.

Radiniai perduoti į KKRD muziejų.

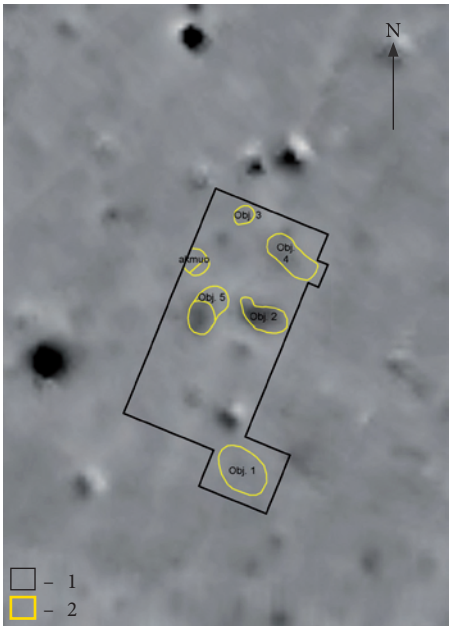

2 pav. Magnetograma ir atsidengusių objektų ribos: 1 – 2011 m. tyrinėtas plotas; 2 – įžemyje atidengti objektai. D. Baltramiejūnaitės brėž.

Fig. 2. The magnetogram and the location of the unearthed objects: 1 – the 2011 excavation area; 2 – the objects unearthed in the sterile soil.

3 pav. Apžiestų indų fragmentai. D. Baltramiejūnaitės nuotr.

Fig. 3. Fragments of hand thrown pottery.

The Excavations near Castle Hill in Kernavė

Because of KKRD plans to establish an open air museum and to verify some magnetic anomalies, in 2011 excavations were conducted in KKRD territory on the hill to the W of Pilies Kalnas (Castle Hill) hillfort (Figs. 1–2). In the excavated 57 m^2 area, the cultural layer had been destroyed, but five pits were unearthed in the sterile soil. These contained large quantities of clay daub pieces of varying size and shape as well as animal, bird, and fish bones, metal and stone artefacts, and potsherds (Fig. 3). According to the artefacts, the pits date to the 13th–14th centuries.

Dovilė Baltramiejūnaitė

Mažulonių piliakalnis

2011 m. Mažulonių piliakalnyje (UK 1985) vykdyti detalieji archeologiniai tyrimai. Šis piliakalnis yra Ignalinos r., 1,3 km į ŠR nuo Bečiūnų–Ceikinių ir Panižiškės–Senojo Daugėliškio kelių sankryžos, dešinėje pastarojo kelio pusėje, į R nuo Vėlio ežero. Piliakalnio šlaitai statūs, Š, R ir V – 12–13 m aukščio, P – 25 m. Piliakalnio aikštelė ovali (R–V kryptimi 35 m, Š–P – 26 m ilgio), juosiama 1,5–2 m aukščio pylimo.

Piliakalnio aikštelę (daugiausia aikštelės ŠV dalį), pylimą (Š ir R pusėje) ir šlaitą (ŠV pusėje) 1907–1908 m. tyrinėjo V. Kaširskis. Neužkastose tyrimų vietose šiuo metu matomos duobės (1 pav.). Duomenys apie 1907 m. vykdytus V. Kaširskio tyrimus išliko trumpoje rankraštinėje ataskaitoje, o 1908 m. – tik mažai informacijos teikiančiame lauko dienoraštyje (Дело Императорской Археологической комиссии о раскопках В. А. Каширского в в Свенцянский уезд, Виленцкой губ., *Rusijos materialinės kultūros instituto Sankt Peterburge (Rusija) archyvas*, byla 53/ 1907; Дело Императорской Археологической комиссии о раскопках В. А. Каширского в в Свенцянский уезд, Виленцкой губ., ten pat, byla 50/ 1908).

1907 m. piliakalnio ŠR dalyje, norėdamas išaiškinti piliakalnio ŠR dalies pylimo struktūrą, V. Kaširskis tyrė plotus 1 ir 2. Plotas 1 apėmė vidinę pylimo pusę bei aikštelės dalį, o plotas 2 – priešais esančią pylimo išorinę dalį. Plote 1 įžemis pasiektas apie 2,2 m gylyje. Be rąstų liekanų, anglies, gyvulių kaulų, puodų šukių, šiame plote aptiktas nedidelis geležinis peiliukas, 2 plačiaašmeniai kirviai, 2 šerno iltys, kurių viena buvo su pragręžta skylute. Ploto 2 kultūrinio sluoksnio storis siekė 4,25 m. Jame rastas tik nedidelis kiekis gyvulių kaulų ir puodų šukių. Tokiu pat tikslu piliakalnio aikštelės Š dalyje iškasti plotai 3 ir 4. Išorinėje pylimo pusėje buvusiame plote 3 kasta iki 6 m gylio, tačiau įžemis nepasiektas. Sluoksnyje aptikta smulkių anglies ar apanglėjusių medžio liekanų, akmenų, gyvulių kaulų, keramikos šukių. Rastas trinamųjų girnų viršutinis akmuo, taip pat sveikas miniatiūrinis puodelis. Priešais šį plotą vidinėje pylimo ir aikštelės pusėje atidengtas plotas 4, o apie 1,5–2 m į V nuo jo tirtas plotas 5. Šiuose plotuose aptiktos 2 sudegusių medinių pastatų liekanos su gausiais II tūkst. pradžia datuojamais radiniais (plačiau šiuos tyrimus aprašė V. Daugudis (Mažulonių piliakalnis, *Iš lietuvių kultūros istorijos*, Vilnius, 1961, t. 3, p. 17–40).

Tais pačiais metais piliakalnio aikštelėje buvo iškasti 3 šurfai, V. Kaširskio vadinami šuliniais. Remiantis V. Kaširskio sudarytu tyrinėtų plotų planu, trumpais aprašymais, ku-